Jens Liljestrand

I KDYŽ VŠECHNO KONČÍ

Host

Co se stane,
až se náš svět ocitne
v plamenech?

JENS LILJESTRAND
I KDYŽ VŠECHNO KONČÍ

Přeložila
Hana Švolbová

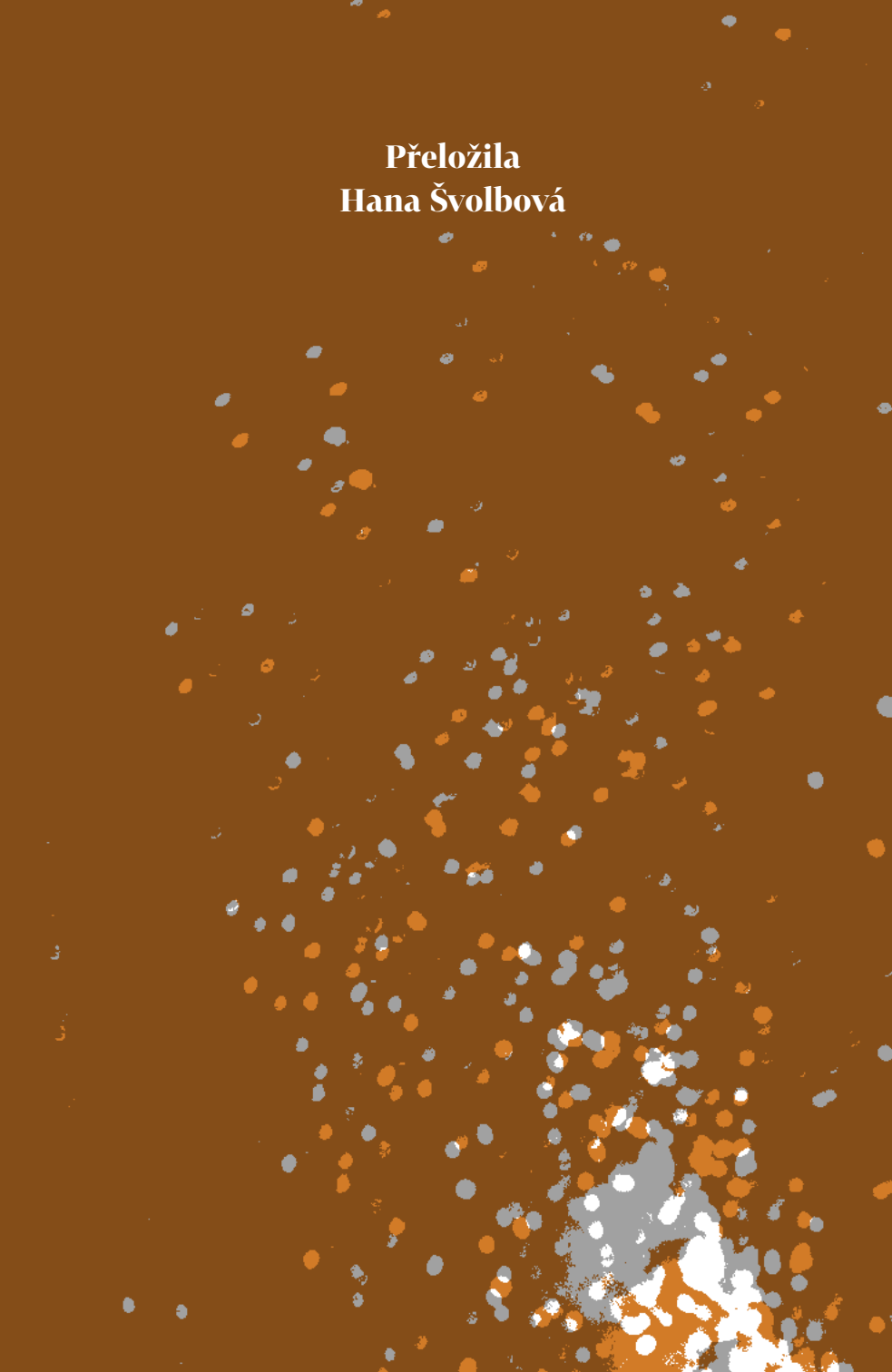

I KDYŽ VŠECHNO KONČÍ

Jens Liljestrand

Brno 2023

Překlad této knihy byl podpořen
Švédskou kulturní radou
The cost of this translation was defrayed
by a subsidy from the Swedish Arts Council,
gratefully acknowledged

Även om allt tar slut
Copyright © Jens Liljestrand 2021
Published by agreement with Ahlander Agency
Cover pictures from open sources
Translation © Hana Švolbová, 2023
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-1692-6 (PDF)
ISBN 978-80-275-1693-3 (ePUB)
ISBN 978-80-275-1694-0 (MobiPocket)

Věnováno Tove

„Žádné konce nejsou. Pokud sis to myslel,
nechal ses zmást. Všechno to jsou jen začátky.
Právě jeden přichází.“
Hilary Mantelová, *Předveďte mrtvé*

1
PRVNÍ DEN ZBYTKU TVÉHO ŽIVOTA

Naposledy jsem se cítil šťastný, když jsme byli v obchodě. Společnost se konečně otevřela a my vyrazili autem s dětmi na nákupy, dokola stála Ikea, prodejna s elektronikou, další s domácími spotřebiči, velký supermarket a pak obchod, který našla ona, poslední kamenný obchod s tímhle zbožím, protože všechno se teď přesunulo na internet. Chtěli jsme být přímo tam, v prostoru, nechat se opájet touhou po našem dítěti.

Carola stála v rohu u dětských kočárků, ve tváři se jí odráželo odcizení člověka, který vstoupil do svatyně náboženství, jež sice zná, ale nikdy se k němu nehlásil, kolébavého a těžkého, zatímco děti, jimž měl zanedlouho přibýt sourozenec, poletovaly mezi regály s plyšovými medvídky a dekami v pastelově modré a plameňákově růžové barvě, přebalovacími pulty a kolébkami a postýlkami, dudlíky, olejíčky a lahvičkami, odsávačkami mateřského mléka, kojicími podprsenkami, tričky a křesly na kojení, byly tam didaktické dřevěné hračky a elektronické chůvičky, z nichž je slyšet, že se dítě probudilo, nebo se na nich dá sledovat, jak miminko spí, a taky měřit teplota a koncentrace oxidu uhličitého v okolí.

Děti se najednou zastavily uprostřed obchodu. *No nene*, řekly. *No podívej*. Ukazovaly na řady malinkých roztomilých bodýček a čepiček a nepochopitelně mrňavých ponožek,

v těch kouscích byla téměř nesnesitelná zranitelnost. Děti hladily látku, bořily do ní nos a čichaly, jako by to bylo miminko, jako by jejich sestra už byla s námi. Dívali jsme se na sebe přes police a usmívali se, že jsme udělali správně, když jsme vyrazili na tohle šílené, komerční místo, že jsme s sebou vzali i děti, aby pochopily, aby na vlastní oči viděly a prsty pocítily flanelově měkký vítr, který nám brzy vtrhne do života a navždy ho změní, a slyšel jsem se říkat *vyberte si, co chcete*.

Rodina se na mě zmateně zahleděla, plánovali jsme okouknout kočárek pro srovnání, než koupíme nějaký použitý, vždycky jsme kupovali z druhé ruky. Carola stihla poznamenat něco o naší ekologické stopě, o bratrancově dceři, která už vyrůstá z oblečení, ale já řekl *prosím, jenom protentokrát, prosím, prosím, vyberte si, co chcete*.

Nepohnula se z místa, bezmocně přihlížela, jak si děti s rozzářenýma očima a s nadšenými výkřiky plnily ruce a náruče muchláčky a šátky na nošení a velkou hrací dekou z šedomodrého kašmíru, a nakonec se začala rozhlížet a pak se zeptala paní u pokladny na látkové pleny, ekologické materiály a fair trade oblečení s kompenzací uhlíkové stopy, jestli existují nějaké vaničky, které nejsou celé z plastu, odkud pochází bavlna, z níž je ten krásný puntíkatý polštářek. A to, co chtěla, stálo dvakrát víc než cokoli jiného, zasmál jsem se a popadl nákupní vozík, a když se ke mně otočila zády, vytáhl jsem mobil a převedl další peníze.

Jakmile byly košíky plné a láska k rozkošným a sladkým věcem nasycena, vrátili jsme se ke kočárkům, a teď už neexistovala žádná jiná alternativa k francouzskému luxusnímu modelu, výherci testu, s korbou, kterou vyvíjeli

pět let. Vybrali jsme si látku na vložnou tašku a na stříšku a pláštěnku, vybrali jsme si držák na mobilní telefon a na hrnek, košík, vybrali jsme si kompletní příslušenství, které bylo v nabídce.

Paní u pokladny všechno zadala a nějakým nepochopitelným způsobem se jí podařilo vzletně formulovat, že *kdyby se něco stalo*, můžeme kočárek vrátit a peníze dostaneme zpátky, a navzdory jejímu bezstarostnému a radostnému tónu, *jen budeme potřebovat nějaký doklad*, jako by se všechno zastavilo, a my si představili krev na záchodovém prkýnku, houkající sanitku, dětskou rakev, unaveného a vrásčitého gynekologa, jak si čistí brýle a vypisuje *nějaký doklad*, že se sem musíme vrátit, musíme ten kočárek s krásnými designovými látkami a koženými detaily v koňakové barvě na rukojeti odvézt zpátky do tohohle směšného nákupního chrámu, a uslyšel jsem Carolu, jak šeptá do prázdna, že *tohle by když tak zařídila máma.*

Nicméně i tenhle strach polevil, i tenhle okamžik pominul a zůstala jenom suma, čísla na displeji pokladny, částka nepatrně převyšující výdaje za moje první auto.

„Na splátky?“ pronesla paní se zářivým, povzbudivým úsměvem a já se rozhlídl po obchodě, až teď jsem si všiml ostatních tatínků, vynervovaného fotbalisty ve fanouškovském dresu, přistěhovalce v pomačkaném obleku, chlápka v kožené bundě a v brýlích spravených izolepou, a pochopil jsem, že takhle to chodí, lidi si na takové věci musejí půjčovat, platí SMS půjčky, úroky, poplatky za zřízení, poplatky za zpoždění, sedí na svých malých předměstích a za plyšáky a dečky a kočárky splácejí měsíc co měsíc, a zmocnila se mě hrdost.

„Ne, ne," řekl jsem a podal jí kartu, „všechno hned."

A Carola stála blízko mě, přiložila mi ruku na čelo, jako bych měl horečku, a zamumlala, že bychom se mohli podívat jinam, třeba na internetu najdeme nějaký skoro nový kočárek, ale já cítil jenom její ruce ve svých vlasech, její prsty za krkem a slyšel, jak se ptá *je to v pohodě, vážně je to v pohodě*, dotýkala se mě, konečně se mě dotýkala, nevzpomínal jsem si, kdy to udělala naposledy, *v klidu, lásko, zařídím to*, a upřeně se na mě dívala, na toho, kým jsem v jejích očích byl právě tehdy, kdy bylo všechno odpuštěno, kdy bylo všechno dokonalé a tak příšerně zasloužené.

PONDĚLÍ 25. SRPNA

Mezi hladkými lebečními kostmi, napjatým povrchem čela a už hustými tmavými vlásky je místo, nejasná, neurčitá oblast, která se občas — hlavně v teple a tmě jako teď — posune na spánek nebo za ucho anebo rovnou za krk, kam můžu zabořit nos a nasát vůni jemné pokožky a sladkého zaschlého mléka, která je po pár dnech, než ji umyjeme, trochu ostřejší, skoro jako pach uleželého sýra. Tíha v mých rukou připomíná pytlík teplého, čerstvě namletého masa, konzistenci má jako syrová klobása, střívko vzdušně naplněné vlhkýma rukama, opatrně, aby nepraskl křehký povrch, nic není napjaté nebo nateklé, žádné svaly, žádné zatvrdliny, a v polospánku se stírají hranice mezi ní a mnou a všechno je jako dech a měkká, vlahá, lepkavá tkáň. Ona je až na plenku nahá, už měsíce nespí v pyžamu, je moc horko.

Becka vypila láhev a odříhla si na mém rameni a společně jsme usnuli, když nám do snů pronikl zvuk sirén, nejprve vzdálený a nepodstatný jako pípnutí myčky nebo sušičky, která dokončila program, součást neustálého hluku, ale po půl minutě se ozvaly zřetelněji, pronikly filtrem, bublinou až k nám.

„Určitě jenom vybouchlo auto," pronese Carola otočená zády ke mně, je to starý vtípek z doby, kdy jsme bydleli v Malmö. Pár, s nímž jsme se tehdy stýkali, žil v násilnické čtvrti, kriminálníci se jim proháněli za dveřmi, starší z dívek byla křupanka z venkova vystrašená k smrti, ale její přítelkyně se narodila a vyrostla v dělnické čtvrti Möllevången a vyzařoval z ní typický obdivuhodný malmöský dokonalý klid, pokrčení rameny, *no a co*. Se zjevnou hrdostí popisovala, jak se naučila přijímat sociální problémy jako *přirozenej prvek života ve městě*, na kriminalitu a násilí nadávají jenom rasisti, *když v noci něco bouchne, nemusí to bejt hnedka střílení*, pokračovala a opovržlivě našpulila propíchnutý spodní ret, *kolikrát prostě jenom vybouchne auto*, a jakmile odešly, smáli jsme se nucenému drsňáckému chování. Od té doby je cokoli, co nás v noci vyruší, *jenom vybouchlý auto*.

Sirény se blíží, auta už musí projíždět po okolních cestičkách, možná míří k tomu osamělému dědovi, který bydlí v modrém domku a má lupénku po celém obličeji, určitě mu je přes sedmdesát. Ale když někdo umře přirozenou smrtí, tak přece sanitka a policie nejezdí se zapnutými houkačkami, ne?

Odložím Becku na matraci, ona zachrčí, natáhne ruce do vzduchu, malé tělíčko se prohne jako luk, já položím nohy na starou dřevěnou podlahu a dojdu k otevřenému oknu. Není takové horko jako včera, je možná jen třicet stupňů, vane příjemný větřík, vidím, jak se špička vysoké borovice pohupuje a kývá ve větru. Teplo polevilo, rozfoukalo se, konečně už není takové dusno.

„Dneska bude krásně," řeknu do prázdna.

V dětském pokoji je hrobové ticho, zaťukám a otevřu, každý leží ve své posteli s displejem a sluchátky a zápach špinavého oblečení, sladkostí a jejich ochablých těl je tak hutný, že by se dal krájet. Bezmyšlenkovitě jim řeknu, aby to vypnuli a přišli dolů, je půl jedenácté. Vilja se na mě jako obvykle jenom nasupeně zamračí, ale Zack se rozzáří a vítězoslavně zvedne ze svého malého nočního stolku sklenici. Leží v ní zub a zlatavě lesklá mince.

„Byla tu zoubková víla a dala mi do sklenice zlatou desetikorunu!“

„Ale ne, opravdu? A zoubek tam zůstal?“

„Jo, protože ví, že je sbírám! Že si je schovávám!“

„No tak to je paráda.“

„Tati?“

Usmívá se, je to roztomilý, trochu přehnaný úsměv, který začal používat, když se narodila Becka, a on přestal být nejmladší, když si je až moc vědom své dětskosti, když ví, že dělá něco, na co už je vlastně moc velký, hraje takové divadýlko, aby si mohl připadat pořád malý.

„Tati, myslíš, že mají zoubkovou vílu i v Thajsku?“

Podrbu se ve vlhkých vlasech, nasadím roztomilý výraz, protože nejspíš potřebuju taky trochu hrát.

„Jasně že mají, zlato. Zoubková víla je jako vánoční skřítek, lítá po celým světě, akorát nemá soby, ale…“

„Zoubkový skřítky!“

„Jo! Zoubkový skřítky, který… chytila. Pomocí…?“

Na přemýšlení nepotřebuje víc než vteřinku.

„Zubní niti!“

Oba se zasmějeme společné fantazii, oba stejně zamilovaní do chytlavé představy zoubkové víly ve vozíku —

vyrobeném z vypadlých zubů? slepeném zubní pastou? —, který táhne hromada vzteklých, ale silných zubních skřítků. Tohle spolu děláme, tedy dělávali jsme, když byl malý, dokázali jsme vymýšlet příběhy celé hodiny a mě častokrát napadlo, že bych je měl zapsat, ale samozřejmě na to nikdy nedošlo.

Dole v kuchyni zůstalo od včerejška všechno tak, jak bylo, hrnce, pánve, upatlané talíře a sklenky od vína, pořád zapomínáme šetřit vodu na nádobí. Hra Monopoly s hromádkami bankovek upomínajícími na to, jak Carola nechala děti vyhrát, na naši následující hádku, naštvalo mě to a mluvil jsem o pravidlech a důsledcích, dobře, Zackovi je deset, ale čtrnáctileté dítě jako Vilja se musí naučit, že když jí dojdou peníze, tak si prostě nemůže jen tak vzít hrst peněz z banky, a Carola se usmála tím svým ustaraným, odevzdaným úsměvem a řekla *však se včas naučí, jak funguje kapitalismus, tomu se bohužel nevyhne*.

Automaticky zkusím kohoutek. Pořád jenom slabé syčení. Vadí mi to míň než dřív, máme vodu v láhvích, máme pití pro děti a pro sebe pivo. Čurat můžeme za stromem, oblečení přemáchneme v jezeře, nádobí se dá otřít ubrouskem. Jediné, co mě vážně stresuje a klidně bych zaplatil, abych se tomu vyhnul, jsou výkaly vznášející se v záchodě, který se pomalu plní dalšími výkaly, papírem a dalšími výkaly, snažíme se naučit děti, aby si řekly, že jim pomůžeme s nočníkem, jenže Zack zapomíná a Vilja se zdráhá, takže se to nakonec musí vyčistit pomocí rendlíku a kbelíku, ve sluchátkách při tom poslouchám hudbu, dýchám pusou a mozek vypínám do pohotovostního režimu.

Zack už stojí oblečený v plavkách, několik týdnů nenosí nic jiného. Podám mu sklenici mléka a sleduju ho, jak pije.

Pak vyrazíme, on popobíhá přede mnou, po úzké cestičce téměř bílé od prachu, suchý, vlahý vítr nám jako čerstvě vyprané prostěradlo hladí paže a nohy, nádherná letní rána, žloutnoucí keře, divoké, střapaté trávníky, mrtvé záhony, jasně modré nebe a ticho, všude ticho, před chvílí byly slyšet sirény, ale teď je klid.

Děda není mrtvý. Když dojdeme k molu, dívá se do slunéčka, vítr si pohrává s jeho šedou větrovkou, červenobílé strupy ve tváři nejsou tak nápadné, jak si pamatuju, slunce samozřejmě pomáhá.

„Vy tady ještě jste?“ pronese a zní to skoro naštvaně.

„Jsme,“ odpovím. „Náš dům jsme na léto pronajali, takže…“

„Jste ještě tady,“ zopakuje stejně vyčítavým tónem. „Většina lidí odjela o víkendu.“

„Ono to vlastně není od věci.“ Vytáčí mě ten děda, ale ještě víc moje vlastní reakce, pocit, že se musím bránit, jako bych od něj vyžadoval uznání. „Pro děti bude dobrý vidět důsledky na vlastní oči. Když se o tom jenom učí ve škole, je to moc abstraktní.“

Zack kolem něj bezstarostně proběhne až na plážičku vedle mola a hledá naše věci. Pod starou oprýskanou lavičkou leží nafukovací delfín a matrace, s nimiž si vždycky hrajeme, a taštička s mýdlem a šamponem do jezerní vody. Zackovi připadá legrační umývat se při koupání, pěna pohupující se na vlnách, *tati, můžeme si umýt vlasy*, křičí a dívá se na prázdné jezero hrdým pohledem dítěte, které vlastní hotel v diplomatické čtvrti a tři domy na náměstí Norrmalmstorg.

Muž se dívá na chlapce pobíhajícího po okolí. Nepatrně zavrtí hlavou.

„Vy to necítíte?“

Zvedne ruku nad hlavu a ukáže dozadu, na jezero, a upře na mě vážný pohled.

„Vy to nevidíte? V noci se posunul o několik kilometrů."

Jezero, vlny, o kousek dál pěna. Na protější straně les, zelená promíchaná se žlutou a hnědou. A ještě dál, mezi korunami stromů, černá mlha proti prázdnému nebi, jako mračno prachu, jen v pohybu, rozšiřující se, bobtnající útvar.

Děda hlasitě nasaje vzduch rozevřenými nosními dírkami a já bezděčně udělám totéž. Štípne to.

Kouř.

Zack už sedí na okraji mola, v náruči drží gumového delfína a povídá si s ním tím svým věčným nosovým dětským niterným mumláním, hračka se vyfoukla, takže se delfíní tělo v jeho rukách formuje skoro do tvaru V.

✲

Celou hodinu zase po dlouhé době cítím, že skutečně žiju. Všechno to má punc dobrodružství, pořídím si se Zackem selfie na molu a připíšu *Vzadu v lese hoří. Je načase odtud zmizet — už i my jsme klimatičtí uprchlíci. Je to smutné, ale je to tak. #climatechange*, příspěvek nasdílím a vzápětí přicházejí srdíčka a emotikony a zprávy, jako *kde to jste?* a *panebože, můžeme vám nějak pomoct?*, a volá Carolina matka, probírá, které cennosti je rozhodně nutné přibalit do auta *v případě, že*, volá její sestra, její kamarádky, mně nevolá nikdo. Cítím, že se soustředím, jsem připravený jednat, větším dětem oznámím, že mají přesně půl hodiny, aby si sbalily věci, a Vilju zaúkoluju, aby při balení dohlídla na mladšího bratra a taky aby dala nabít veškeré rodinné telefony

a powerbanky. Carolu požádám, aby připravila všechno pro Becku, láhve, oblečení, plenky, může trvat hodiny, než se dostaneme do obchodu nebo někam, kde bude záchod. Rodina se nechá komandovat bez jediného náznaku protestu, jako bychom se čistě instinktivně vraceli do nejprimitivnějších rolí. Podívám se na net, zapamatuju si nejlepší cesty, pročtu informace záchranných jednotek. Zapnu rádio a naladím místní rozhlasovou stanici, kde hovoří o plamenech dvakrát vyšších než kostel, je to neuvěřitelná událost, to, co se děje, je naprosto apokalyptické a my jsme v centru dění. Carola přijde s kufrem a taškou z Ikey, otře se mi o rameno a rychle mě políbí, *tohle zvládneme, že jo?* a já si všímám, že to cítí stejně — tohle nás sbližuje novým, hezkým a adrenalinovým způsobem.

Valí se na mě další zprávy a lajky. Vyjdu k autu, abych všechno naložil, volají z rádia, vystresovaný produkční se ptá, jestli bych poskytl rozhovor, a najednou jsem v živém vysílání, *Didrik von der Esch, v běžném životě PR konzultant, se s rodinou nachází v oblasti severně od jezera Siljan, kterou pustoší požár. Didriku, povězte nám, co se kolem vás právě děje?*

No, jsme už několik týdnů na chatě mojí tchyně v Dalarně, situace se tady kvůli suchu a horku postupně zhoršovala, až jsme se teď dozvěděli, že odsud musíme z bezpečnostních důvodů okamžitě odjet.

Didriku, jste spokojený s tím, jak vás úřady informují?

Připojím telefon ke sluchátkům, dávám věci do kufru a při tom pokračuju v rozhovoru, pohyb mírně zvyšuje tempo řeči, vytváří větší dramatičnost, řeknu *omlouvám se, jak mluvím, ale nakládám auto, musíme si odsud pospíšit… Informují,*

záleží na tom, jak to myslíte. Samozřejmě nás informovali, že je nutné místo opustit a tak dále, ale z dlouhodobé perspektivy vychází tahle extrémní vedra z klimatické krize, o níž všechny úřady v západním světě věděly celá desetiletí, jenže nezasáhly, v tom podle mého mohly INFORMOVAT *líp, tedy ne teď, ale před deseti nebo dvaceti nebo třiceti lety, nebo aspoň mohly* INFORMOVAT*, že stát nehodlá vykonávat svou možná nejdůležitější úlohu, to znamená ochraňovat světovou populaci před dlouhou řadou velmi předvídatelných katastrof.*

Rozhovor si užívám, ochutnávám slova, skládám kočárek, umisťuju ho nahoru do kufru a naslouchám ohromenému tichu ženy ve studiu, ta udělá pěknou dramatickou pauzu a pak pronese *Didriku, zdá se, že to navzdory vážnosti situace zvládáte dobře?*

Ano, samozřejmě se s tím popereme bez problémů a naše věci a majetek jsou pojištěné, není to jako v chudých oblastech světa, kde si klimatické katastrofy každoročně vyžádají miliony obětí, jako v obřích městech v Indii a Africe, kde došla voda, jako v západních oblastech Spojených států a Kanady, kde hoří téměř celé státy. Možná potřebujeme prožít právě něco takového, aby se Švédsko probralo a pochopilo, kam míříme.

Ze studia mi poděkují, že jsem si udělal čas, *to byl tedy Didrik von der Esch, který se s rodinou právě evakuuje z chaty v Dalarně kvůli rozsáhlému požáru severně od jezera Siljan, nad nímž záchranáři podle svých slov ztratili kontrolu. A nyní přejděme k*, a já ukončím hovor, zabouchnu kufr a po ráně se rozhostí ticho.

Žádní ptáci. Žádná auta. Jenom šumění větru v korunách stromů.

Znovu se podívám na telefon. Naskočila spousta dalších lajků, ale žádná zpráva. Lidi si asi myslí, že jsme odjeli.

„Jsou všichni připravení vyrazit?“ zavolám do domu a jsem hrdý na to, jak uvolněně mluvím.

Ven vyjdou Carola a Vilja s Beckou, tu vysadíme na zadní sedadlo a připoutáme ji v dětské sedačce. Zack stojí v předsíni se svým batohem se Spidermanem a já už ho chci odvést k autu, když si všimnu, že pláče, tiše, se zaťatými zuby. To nikdy nedělá. Dřepnu si před ním.

„Chlape, co se děje? Snad nemáš strach? To bude dobrý, už pojedeme.“

„Nemůžu to najít.“

Vezmu batoh, prohmatám ho, je plný oblečení, knih, ve vnější kapse cítím tvrdé hrany tabletu.

„Vždyť tam máš všechno, zabalil sis skvěle.“

Po tvářích se mu současně koulejí dvě velké slzy.

„Zlatá desetikoruna. A zoubek. Hledal jsem je všude a Vilja říkala, že už dál hledat nemůžeme, jinak uhoříme.“

„Ale, Zachariasi, ne. Nikdo neuhoří. Pojedeme domů trochu dřív, to přece není nic tak strašnýho. Pojď, nasedneme do auta. Co bys chtěl poslouchat? *Fantoma opery*? Nebo si dáme znovu *Kouzelnou flétnu*?“

Jeho tvář je jako kamenná maska zoufalství a vzdoru.

„Zlatá desetikoruna. A zoubek. Chtěl jsem si je schovat.“

Slyším, jak se otevírají dveře auta, Carola a Vilja nastupují. Vstanu, ucítím křeč v lýtku, napětí v zádech, proč jsem si pořizoval třetí dítě?

„Dobře, zlato, tak se zamyslíme. Když ses ráno probudil, měls je u postele, viď?“

Ale nepřipadalo v úvahu chovat se výchovně a prohledávat kvůli němu chatu, protože je malá — dětský pokojík, náš pokoj, koupelna a pak úzká kuchyňka a pokoj dole, to je všechno, člověk ji projde za dvě minuty. A já to na něm vidím, ví to, jen se neodvažuje to říct. Strašně se bojí.

Drobné hubené tělíčko, které vyběhlo na molo, šampon a nafukovací hračka, seděl až na okraji, vtom uviděl mlhu a kouř na protější straně jezera, ztuhlý zátylek, hlava se otočila a podívala se na mě, aby našla útěchu nebo jistotu, a na krátký okamžik, než jsem vstřebal to, na co ukazoval děda, a vytvořil plán, jsem tam pro něj nebyl, byl jsem stejně ztracený jako on.

„Chtěl jsem ten zoubek ukázat delfínovi," popotáhne.

„No jasně."

„A on je teď tam a shoří."

„Určitě neshoří. Je ve skleničce a počká na tebe, až přijedeme příště."

Zack kouká do země, přikývne. S batůžkem tiše zamíří k autu. Carola sedí vzadu u otevřených dveří v nesnesitelném vedru a tázavě se na mě dívá.

„Zapomněl zub dole u mola."

Možná je to zábleskem strachu v jejích očích, možná tím okamžikem před chvílí, kdy přišla s taškou z Ikey, kdy mě tak políbila a mezi námi to zajiskřilo, řeknu *pět minut, jo?* a nečekám na odpověď a rychle vyrazím stejnou cestou, kterou jsem procházel tolikrát, pro jahody, pro borůvky, pro noviny do schránky, ruku v ruce s malými dětmi v županech, záchranných vestách, v pyžamech zapáchajících močí a se sny, které je nutné vyprávět, než se rozplynou a zmizí.

✲

Děda je pořád tady. Sedí na oprýskané dřevěné lavičce a dívá se na jezero. Nebe nad námi má skoro stejný šedivý nádech jako jeho bunda, ale na druhé straně připomíná tmavou, huňatou deku, která kypí a valí se, před hodinou byl kouř mlhavý chomáč, teď už je roztažený, kompaktní, ohavný.

A vzduch. Špinavý, až z něj slzí oči.

„Poslyšte," řeknu, „je nejvyšší čas vyrazit."

Namáhavě se otočí a zadívá se na mě.

„To je zábavný, posledně mě chtěli přinutit, abych zůstal doma. Byl jsem zavřenej rok a půl. Nesměl jsem se s nikým stýkat, dokonce ani se sousedy. Teď je to naopak. Teď zůstat nesmím."

Z tónu a volby slov je zřejmé, že si to připravil předem, možná nejsem první, kdo se ptá, možná telefonoval s dětmi nebo s vnoučaty, jde o takový závan pompézního stoicismu mužů jeho druhu.

„Nikam nejedu. Tohle je můj domov. Od roku 1974 sedávám u tohohle jezera každý ráno. Kam bych jezdil."

„Myslím, že bysme teď…"

„Moje auto navíc nesmí na silnici," dodá s úsměškem. „Neprošlo technickou. Jestli mě chytí, okamžitě přijdu o řidičák."

„To neříkejte," ozvu se znovu. „Určitě pro vás někdo přijede."

„Policajti tu byli před chvílí, bušili na chalupu. Ale já se neukázal. Postarám se o sebe sám."

Děda se ke mně otočí zády a dál zírá na opuštěné jezero, ta patetičnost je skoro nesnesitelná, jako bych sledoval opilce, který se během jednoho večera pokouší popáté dostat do hospody, tak velký je rozdíl mezi tím, co podle něj vidím

(kapitána zaoceánského parníku, který se potápí i se svou lodí), a tím, co skutečně sleduju (bláznivého starého dědka komplikujícího záchranné práce).

Vyjdu na molo. Skleničk a stojí až na okraji, těsně u schůdků, ve vodě se jako obvykle pohupuje teploměr přivázaný krátkým nylonovým provázkem ke sloupku a mě napadne, abych ho zkontroloval. Dvacet devět stupňů. Delfína nikde nevidím, asi ho odnesl vítr.

Pozoruju hořící les. Kouř přešel z tmavé barvy do uhlově černé. Mezi korunami stromů plápolají plameny. Na nebi se míchají saze a šupinky popela s červenými pruhy, povlávají v žáru, skrz vítr slyším praskání hořících stromů a keřů.

Rychle se otočím a vracím se. „Tak pojďte," řeknu znovu dědovi. „Vmáčkneme se do našeho auta. Tady nemůžete zůstat, to snad chápete, společnost nemůže zbytečně plýtvat časem a náklady jenom proto, že vy…"

Nehne se z místa a já přikročím k lavičce, natáhnu ruku. Staré tělo ztuhne, pod oblečením se něco pohne, napne se něco šlachovitého a chrupavčitého. Pomyslím na to, jak bych ho vůbec zvedl z lavičky, odvedl, postrkoval, donesl k chatě a autu, kde už sedí kompletně sbalená rodina se třemi dětmi.

Něco bouchne. Je to pořádná rána, zvuk nepodobající se ničemu, co jsem kdy slyšel, ohlušující, dunivá rána, která se nese přes jezero.

„Pneumatika," pronese děda a v jeho vrásčitém, lupénkou poznamenaném obličeji zahraje náznak úsměvu. „Takhle to zní, když v horku praskne. Je to slyšet několik kilometrů daleko."

Pevně sevřu skleničku. Potom se rozběhnu.

*

Becka pláče, slunce stojí vysoko, vítr utichl a udělalo se horko, sice ne takové jako včera, ale skoro. Becka sedí v sedačce a Carola ji krmí umělým mlékem, jenže to nikdy nefunguje, úhel je špatný a mléko teče kolem, Becka slintá a tekutinu přijímá v malých naštvaných doušcích.

„Na," řeknu Zackovi a snažím se usmívat. Převezme skleničku za tupého ticha, sedí schoulený ve své ulepené sedačce, ale pečlivě zkontroluje, že v nádobce je mince i zub.

„Ten děda je pořád dole," povím Carole. „Odmítá odejít."

„Ale to nejde. V rádiu říkali, že se oblast musí vyklidit. Všichni mají odjet do Östbjörky nebo Ovanmyry."

„On nechce."

„A zkusils ho přesvědčit?"

Podívám se na ni s výrazem, o němž mluvila na párové terapii, pohledem, který říká, že já (právě teď, v tenhle okamžik) se domnívám, že ona je naprosto bezcenný idiot a že společně prožité roky jsou moje největší chyba, s chladnou, prázdnou nenávistí, která toho tolik zničila. Tenhle pohled je jediná věc, která ji dokáže přimět mlčet, zmlkne, zadívá se jinam.

„Ano, Carolo," pronesu přehnaně pomalu a zřetelně, „samozřejmě jsem mu řekl, aby jel s námi, ale on odmítl, takže klidně můžeš jít za ním a zkusit to sama."

„Krmím Becku," opáčí stroze a sleduje dítě v sedačce.

Ty její věčné trumfy. Povzdechnu si, snažím se uvažovat racionálně. Usednu za volant a zapnu si bezpečnostní pás.

„Fajn, zajedeme k jezeru. Jestli tam ještě bude, zkusíme ho přemluvit oba dva. Třeba se mu bude hůř odmítat, když

u toho budou děti, můžou na něj zafungovat jako páka. Když odmítne, na něco přijdeme. Dobře?“

Carola přikývne, nejprve ztuhle, až to všechno povolí a ona se na mě zvládne znovu podívat a zašeptá *jasně, dobře*.

„To je ten, co bydlí v tom starým domku, vedle kterýho dřív žili Ella a Hugo?“ zeptá se najednou Vilja. „Ten hrozně starej děda? To uhoří? Vy ho nezachráníte?“

Ne, řekneme oba najednou a Carola pokračuje *tady hořet nezačne, miláčku, jen chtějí, abysme byli opatrní* a já dodám, že *jenom chceme, aby ho ti, kdo hasí oheň, nemuseli hledat*, a když tohle všechno vysvětlujeme, stisknu startovací tlačítko, jenže auto nenastartuje.

Nenastartuje.

Úplně samozřejmě počítám s tím, že nastartuje, vždycky nastartuje, už se vidím na cestě, svírám chladný, pevný volant, poslouchám informace v rádiu (a rozhodným tónem zamítnu, když se Vilja pokouší změnit kanál), proti mně proudí vlahý vzduch, navigace ukazuje nejkratší cestu do Östbjörky nebo Ovanmyry, pokud tam budeme muset, ale třeba pojedeme rovnou do Rättviku a odtamtud pak do Stockholmu. Možná najdu úryvek z rozhovoru, který jsem rádiu poskytl, přehraju ho dětem přes bluetooth, můžou poslouchat, jak tatínek mluví o požáru. Až Becka usne, nechám Carolu kousek řídit, stáhnu rozhovor do telefonu, sdílení, lajky, zastavíme na benzince v Borlänge, plno lidí se bude určitě divit, znají ho z televizních debat, to je přece on, ten, co právě s celou rodinou unikl lesnímu požáru, jen si představte, že odtamtud utíkáte s miminkem, a on přesto vypadá tak klidně, když si nabíjí BMW a kupuje dětem zmrzlinu, a když se zeptáte, jenom pokrčí rameny, *jo,*

ty vole, do háje, museli jsme pryč, nejprve jsme trochu váhali, ale pak jsem slyšel, jak vybuchla pneumatika, a to už nebylo o čem mluvit.

Jenže auto nenastartuje.

Znovu a znovu tisknu tlačítko, zkontroluju, že je řadicí páka na neutrálu, že je brzda sešlápnutá, že jsou zavřené všechny dveře, ačkoli to nehraje žádnou roli, ale auto nestartuje, nic nesvítí, nepípá, neodpovídá, auto je dočista mrtvé.

Zhluboka se nadechnu skrz zuby a téměř se nahlas rozkřičím, na Zacka, na Vilju, ať už to byl kterýkoli z nich, kdo si zapnul světlo, aby našel něco zapadlého mezi sedadly, a pak zapomněl zhasnout nebo zavřít dveře nebo si hrál s reflektory nebo použil USB nabíječku na pitomej mobil či tablet, anebo ať se stalo cokoli jiného, můj vztek v tu chvíli nezná mezí a v ten okamžik ucítím ruku na paži, Carola říká *promiň. Promiň.*

„Včera, jak bylo tak horko. Becka křičela. Posadily jsme se dovnitř. Jenom na chvilku. S klimatizací, líbilo se jí, jak to fouká."

V autě se rozhostí ticho. Moje ruce ztěžka spočívají na volantu.

„Nepřemýšlela jsem," pokračuje přerývaně, „nenapadlo mě, že by baterka, promiň. Promiň promiň promiň, Didriku, prosím, promiň."

*

Nikdy bych u sebe nechtěl děti jiného muže. Dřív mě to vůbec nenapadlo, ale je to tak. Dobře, leda by byl po smrti nebo kdyby třeba zmizel, kdybych cítil, že jsem nastoupil

na jeho místo (a to *zmizel* neznamená, že by seděl ve vězení, byl závislý nebo psychicky nemocný, parchant, co by zvonil uprostřed noci a chtěl si půjčit peníze, ale že opravdu *zmizel*, slehla se po něm zem). Ale vzít děti někomu, kdo tady je, komu se po nich stýská, kdo je chce mít, připravit ho o půlku jejich života, udělat z něj tatínka na každý druhý týden, na každé druhé narozeniny a každé druhé Velikonoce a Vánoce, to bych nikdy nezvládl a ruku na srdce — není to ze soucitu s nějakým zahořklým bývalým, ale proto, že prostě nechci mít jiné děti než svoje a nesnesl bych pomyšlení, že existuje jiný otec kromě mě.

Ale ona děti chtěla. Když jsme leželi v objetí, začala třeba mluvit o tom, že si na mém facebooku prohlížela fotky dětí a představovala si, že se o ně bude starat. Myslela si, že Vilja by ji zpočátku nenáviděla, viděla by v ní nepřítele, stála by na Carolině straně. Že by Zack byl nejistý a plachý. Ale že postupně.

Tady se to nejspíš začalo kazit, protože do té chvíle jsem o nás přemýšlel jen jako o ní a o sobě. Naše rozhovory o umění, politice, filozofii v malých, zapadlých restauracích v turistických čtvrtích, kam nikdy nechodil na jídlo nikdo, koho známe, roztoužené pohledy, ruce propletené pod stolem. Odpoledne dlouhá jako maraton, ale přesto tak krátká, strávená v hotelovém pokoji, kde jsme hodiny šukali jak smyslů zbavení, dokud jsme neukojili ty nejdivočejší, nejzoufalejší touhy, potom jsme si udělali přestávku, objednali si jídlo a zalili ho šampaňským, vysprchovali se a teprve pak se začali sexu oddávat skutečně, na úplně jiné úrovni, systematicky jsme uskutečňovali hry a fantazie, o kterých jsme ani netušili, že je máme. Dlouhá

vlákna chatu, v nichž jsme přebrali velení nad myšlenkami toho druhého a zavedli je směrem, kam jsme se nikdy dřív neodvážili.

V mém světě jsem byl jenom já a ona. Díval jsem se na dvoupokojové a třípokojové byty, matně jsem si pomyslel cosi o dětských věcech v krabicích pod postelemi každý druhý týden a asi po měsíci, když to bylo nejlepší, nebo nejhorší, jsem sledoval garsonky, protože mě napadlo, jestli je opravdu důležité trvat na každém druhém týdnu, není to spíš jen maloměšťácká konvence? Jasně, střídavá péče, ale musí to být přesně podle kalendáře?

Když jsem byl nejzamilovanější, snil jsem o dlouhých snídaních v bílých županech, o vlhkých sexuálních orgiích na prosluněné střešní terase, o procházkách po pobřeží, galeriích, divadelních premiérách, večerech v senzačních čtvrtích, o intelektuálních zápasech v boxu a o trojkách s krásnými neznámými. To byla moje nejzapovězenější představa. Opustit své děti a život strávit s ní.

Začala si šetřit na řidičák, šeptala a přitiskla své hladké, nahé tělo k mému. Aby mohla *vyzvedávat a rozvážet*. O tom, co znamená žít jako rodič, sice nic moc nevěděla, zato věděla, že se to hodně točí kolem *vyzvedávání a rozvážení*, a to by dělala ráda.

Podívám se na Carolu, která sedí na zadním sedadle vedle Becky, mlčí, stydí se, tiskne rty a v očích má slzy.

Chtěla tvoje děti. Mohl jsem s ní dělat všechno, všechno, kromě toho, že bych jí dal tvoje děti. Tak jsem zůstal.

A pořídil si další.

„To bude dobrý, lásko," slyším se. „Bude to dobrý, vyřešíme to, neboj. *Jenom vybouchlý auto.*"

Sedím ještě několik vteřin, nic nedělám, jen na pár okamžiků setrvám ve vůni svého vozu, přihrádka ve dveřích plná obalů od zmrzlin a papírků od bonbonů, přihrádka se servisní knížkou a všemi účty, červený pořadač s cédéčky, která jsme nikdy nepřehráli, pocit z volantu na dlaních a prstech, mírně hrbolatý povrch pro lepší úchop, držák na hrnečky, kde mívám kávu, zhasnutá přístrojová deska, která ukazovala kilometry, rychlost, stav baterie minutu po minutě, je luxusní vědět — nikdy neříkat nahlas, ale vědět —, že jsem si jednou v životě mohl dovolit téměř nové elektrické BMW.

Potom vystoupím, vedro je úmorné, je skoro bezvětří. Zkusím se zhluboka nadechnout a cítím, jak mě vzduch pálí v krku. Nejbližší nabíjecí stanice je odsud několik desítek kilometrů, baterii bych mohl nastartovat pomocí kabelů, jenže nevím, jak to funguje, svému autu jsem se nikdy ani nepodíval pod kapotu, jenom ho odevzdávám do servisu. Vím, že je zapotřebí další auto s nastartovaným motorem, a my jsme tu sami.

Carola klidným hlasem vysvětluje dětem, co se stalo, a ony reagují pochopitelně různě, Vilja brečí, uklidňuje se a nadává na všechno možné, zatímco Zack mluví o superschopnostech, o vrtulnících a nafukovacích baloncích, co nás můžou zachránit, a mně bleskne hlavou, že *by se teď hodil takový ten chytrý synek, který se zajímá o chemii, fyziku, mechaniku a přijde na to, že můžeme natáhnout kabel, zapojit ho do elektriky v chatě a nějak auto nastartovat, nebo by věděl, kde stojí starý zrezivělý Saab 900, a uměl by ho napojit, kluk, který vyhrává ceny a smí se setkat s královnou a zná něco chytrého a užitečného místo pitomostí*

z Harryho Pottera, když vtom zahlídnu na obloze burácející letadlo, letí nízko, jedno z těch velkých, žlutých.

„Tady!“ zakřičím a mávám rukama tak zběsile, až mi připadá, že si je vykloubím. „Tady!“ Ale je to samozřejmě nesmyslné a hloupé, jenom děsím děti.

Vyskočily z auta, stojí kolem mě, dívají se k nebi, chtějí vědět, co jsem viděl.

„Letadlo. Co nabírá vodu a vypouští ji na požár.“

Dívají se na mě, pátrají v mé tváři po odpovědi, je dobře, že je to letadlo tady, budeme smět odjet domů, jak blízko je ten požár?

Jak blízko ten požár je?

Becka brečí. Obejdu auto, otevřu zadní dveře a vyndám ji ze sedačky, držím ulepené tělíčko blízko u sebe.

„Pojďte. Musíme jít.“

„A co ten děda?“ Vilja se podezřívavě podívá na mě, na matku. „Měli jsme pro něj přece zajet?“

Carola si z čela odhrne pár propocených pramínků.

„Vezměte si svoje věci, děti,“ řekne a otevře kufr.

✲

Carola má modrou tašku z Ikey a novou, sladce červenou přebalovací tašku, kterou jsme si koupili na dovolenou. Vilja táhne velký kufr na kolečkách, v němž je většina našeho oblečení. Zack si nese svůj batoh se Spidermanem a pořád brečí, protože jsem ho donutil nechat na chatě knížky, tři z nich byly z knihovny a už nám na ně přišla spousta upomínek, takže se Zack bojí, že už si žádné knížky nebude smět půjčit, brečí a fňuká a stěžuje si, že ho bolí

nohy. Já mám na zádech batoh Fjällräven s našimi cennostmi, v jedné ruce nesu tašku s jídlem a vodou a druhou rukou tlačím Becku v kočárku. Máme roušky, úplně nové masky z hypoalergenního neoprenu, které jsme si koupili do Thajska a vzali s sebou sem „pro všechny případy". Becka kňourá a chce si roušku strhnout z obličeje, takže musím neustále zastavovat a masku jí urovnávat.

Podle telefonu je to do Östbjörky jedenáct celých šest kilometru. Tímhle směrem nikdy nejezdíme, ale podle satelitních snímků tam vede nejprve štěrková cesta, potom se odbočí vlevo, přímá cesta se postupně stáčí vpravo, přes křižovatku, následuje dlouhá rovná silnice a pak se objeví domy. *Autem deset, nanejvýš patnáct minut*, řekne Carola, byla tam jako dítě, tehdy tam byl obchod. *Jednou jsem jela s tátou, když si chtěl koupit cigarety, byla to rychlovka.*

Vedro leží nad lesem jako poklička, snažíme se držet ve stínu. Zack jde v plavkách a žabkách, Becka leží v kočárku jenom v plence, já mám ustřižené džíny a staré, seprané tričko Lacoste. V dálce slyšíme sirény, sledujeme, jak po mlhavém nebi burácí několik letadel, nevidíme žádné lidi.

Hromada dříví, mraveniště, ručně malovaná cedule varující před *DIVOKÝMI DĚTMI A HRAJÍCÍMI SI DŮCHODCI*, tohle místo míjím při běhání, za teplého léta kolem mě poletuje plno muchniček, když si sundám tričko, mám je na břiše, v podpaží i na zádech, všude, kde stéká pot, je to nesnesitelné, pronásledují mě několik kilometrů.

Teď je ve vzduchu prázdno, v lese ticho. Ozývá se jen monotónní otáčení koleček kufru a kočárku.

„Ella mu chodila venčit psa," prohodí Vilja s pohledem zabodnutým do asfaltu, dvě světlé oči nad černým respirá-

torem. „Jmenoval se Ajax, černej labrador. Někdy mě brala s sebou."

Matný obrázek opelichaného, zanedbaného psiska, červeného vodítka, léta, kdy neustále pršelo. Vilja v gumácích jde v dešti k dívce ze sousedství, která má na sobě červenou pláštěnku, panebože, to už je určitě nejmíň deset let. Ten starý lovecký pes, kterého děda musel mít od doby, kdy se potuloval se zbraní po lesích a střílel divočáky. Psisko nejspíš umřelo chvíli nato, co jsme sem začali jezdit každé léto. Nechápu, že si to Vilja pořád pamatuje.

„Jednou s náma šel Ajax k jezeru a my se s ním koupaly, jako by se z nás stali kámoši, plaval za klackama a…"

„No to jste se asi těžko koupaly," přeruším ji, aniž chápu proč, „tobě nemohlo být víc než pět, určitě byste se nesměly koupat bez dohledu někoho dospělýho. Nebo jste si jen máchaly nohy?"

Přes respirátor to není moc poznat, ale myslím, že se Vilja při té vzpomínce usmívá, smějí se jí oči, tohle je teď v podstatě jediný způsob, jak s ní navázat kontakt — mluvit s ní o tom, jak byla malá. Když se společně mazlíme s Beckou, vyprávím, jaká byla jako miminko ona, že taky blinkala a kadila a skoro pořád spala, vyprávím o jejích prvních slovech, vytáhnu staré oblečení, které jsme schovali jako retro kousky pro vnoučata, ale teď ho využijeme pro benjamínka, a nepochopitelná roztomilost toho, že tyhle šatičky a bryndáčky a svetříčky kdysi nosila ona sama, v její zmatené pubertální duši otevírají klidnou komůrku a úplně vzadu se nachází zranitelnost a něha, které patří Bece, ale kdysi patřily jí.

„Jakmile dorazíme na místo, řeknu hasičům, že tam zůstal," povím Vilje.

Ona přikývne.

„Když jsme tam jednou přišly, řekl nám, že Ajax je nejlepší pes, jakýho měl. Měl jich několik, celou smečku. Pak zbyl jenom Ajax a ten zestárl."

Odhrne si z čela vlhkou ofinu, prohodí ruce na kufru, měl bych navrhnout, že si to vyměníme, ale chci si to šetřit, ještě aspoň půl hodiny, jakmile člověk začne střídat břemena, tělo pocítí únavu.

„Říkal, že to je jeho poslední pes," dodá Vilja. „A pak bude doopravdy sám."

Po pár stech metrech les zhoustne, poskytuje víc stínu a z opačné strany zavane vítr, takže trochu rozptýlí kouř. V respirátoru se můžu několikrát zhluboka nadechnout, aniž by to štípalo. Becka v kočárku spí, když pomineme všechno ostatní, nic nás netrápí, jsme rodina na procházce v lese, vždycky jsme říkali, že bychom si měli vyrážet častěji.

„Jak je to ještě daleko?" zeptá se Vilja, jako by mi dokázala číst myšlenky. „Už tam chci být."

„Kousek. Pár kilometrů."

„Pár kilometrů?"

„Takhle jsi mluvila i v New Yorku. Pamatuješ, jak jsme šli z Times Square do Meatpackingu? Bylo minimálně stejný vedro, ale bylo to docela v pohodě. Stačilo projít pár ulic a byli jsme tam."

Zamračí se.

„Jestli to půjde, pojedu s nima v těch jejich… hasičských autech, nebo čím to jezdí, a ukážu jim, kde ten děda bydlí," řeknu. „A postarám se, aby ho přivezli. Dobře?"

„A co když tam nebudou chtít jet?"

„Tak to ohlásím jejich šéfovi," odpovím rychle.

„Fakticky?"

„No jasně. Když hasiči odmítnou, budu chtít mluvit s jejich šéfem, jinak zavolám do Stockholmu nebo do novin. Tohle nenechám jen tak."

Vilja znovu přikývne, opět vymění ruku na kufru, vezme si mobil a podívá se na displej. Málem ji požádám, aby šetřila baterku, ale důležitější je, aby měla pocit, že je všechno jako obvykle, že nevládne panika.

Jdeme hodinu. Střídáme si kočárek, batohy, tašku z Ikey. Dojdeme na kopec s mýtinou, kde si můžeme líp prohlídnout krajinu, za námi je vzduch šedý a mlhavý, ale nevidíme žádný oheň, žádná další letadla. Uděláme si přestávku u vysoké hromady dříví a pijeme vodu — než jsme opustili auto, vběhla Carola do domu a z kanystru naplnila několik velkých PET láhví — a jíme sušenky, rozinky a slané buráky.

Když se chystáme opět vyrazit, Zack nechce. Nic neříká, nefňuká, jenom dál sedí na borovicovém kmeni.

„Chlape, musíme jít."

Zavrtí hlavou, obličej sklání k zemi. Dřepnu si před ním, hladím hubené, kostnaté nohy čouhající z plavek.

„Chlape?"

Jedno chodidlo má špinavé, na malých prstech je něco černohnědého a já natáhnu ruku, abych tu hlínu, smůlu, nebo co to je, otřel. Zack sebou okamžitě trhne a nohu v žabce odtáhne.

„Zlato?" Carolin hlas za mnou zní pronikavě. „Zlato, co se stalo? Co to máš s nohou?"

„Klarev," zažvatlá Zack, jako by byl ještě batole, občas se k tomu vrací, donutím se mluvit klidně a netečně a znovu

se ho zeptám, *prosím, mluv trochu zřetelněji, broučku, nerozumíme ti, když máš roušku, co je klarev?*

„Tekla krev."

Carola už je u nohy, na kterou nikdo nesmí sáhnout, a stahuje mu žabku, Zack přitom zasténá. Jakmile se Carola dotkne prstů, sténání přeroste v táhlé naříkání podobné kočičímu mňoukání.

„To ten pásek," pronese Carola strnule. „Zadřel se do prstu."

„Ale, broučku… proč jsi nic neřekl?"

Zack zavrtí hlavou, dvě velké slzy se koulejí každá svou cestou přes špinavý respirátor. Sehnu se a vidím mezi palcem a druhým prstem krev, špínu a prach a zduřelou kůži.

„Zacku? Zlato?"

Nepodívá se na mě.

„Necháte mě tady?"

S tím klukem určitě není něco v pořádku, ne, to, si nemysli, *jo, musí to být nějaká chyba, ADHD autismus asperger, určitě má nějakou diagnózu, tohle přece není normální, sakra, to se musí vyšetřit.*

„Nikdy bysme tě neopustili," Carola ho hladí po vlasech.

„Nikdy," přitakám. „Nikdy nikdy nikdy."

„Vilja to říkala," popotáhne. „Že když budu kvůli tý noze fňukat, odejdete beze mě."

„To jsem teda neříkala!" Zackova sestra se zasměje řezavým, sarkastickým smíchem, který začala používat, aby potvrdila, že je nevinná. „Jen jsem řekla, že by bylo dobrý, abys o tom před mámou a tátou mlčel, protože se musí starat o Becku a nemůžou se vláčet ještě s tebou, takže by ses třeba musel vrátit do chaty a počkat na hasiče."

„Povídalas, že pro mě přijedou hasičský auta!"

Vilja se pod maskou znovu zasměje, dutě, chladně.

„Drž hubu, ty demente, to jsem vůbec neřekla!“

Stydí se, vím to. Ze studu je sprostá a zlá, přenáší svůj strach na mladšího bratra, a když ji Zack prozradí, vypálí Vilja to nejhnusnější, co ji napadne, vrhne to jako granát, aby odvedla naši pozornost, tohle všechno vím, rozebírali jsme to na rodinné terapii, přesto to funguje, zaplaví mě vztek, vstanu a zařvu na ni několik slov, o kterých jsem skoro ani netušil, že je znám, Carola se mi chce postavit do cesty, *ne, Didriku, teď se uklidni*, a tak tu na sebe křičíme a Becka v respirátoru pláče a Zack si rukama zakrývá oči a nad námi k prázdnému nebi víří kouř.

*

Prostá, radostná láska, kterou jsem kdysi cítil ke své dceři, se proměnila v něco jiného a mnohem obtížnějšího. Nafoukanost, sobectví, ohromující nevděk, které jako by jí proudily všemi žilami, to všechno se usazuje jako špinavý, umaštěný škraloup na štěstí, které se mě kdysi zmocňovalo, kdykoli jsem pohlédl do těch jasných modrých očí.

Snažíme se svalovat vinu na závislost na obrazovce, na sociální média, na dlouhé noci plné nekonečných chatů, na všechno, co se zhoršilo během pandemie. Viníme posedlost konzumem, že už je samozřejmé, když dítě nosí po kapsách techniku v hodnotě průměrného měsíčního platu člena krajského zastupitelstva, že ten, kdo nemá nejnovější mobil, sluchátka, gopro kameru, bundu, boty, je *kretén* nebo *noob*, že je to chyba neoliberálního systému, Carola si obvykle povzdechne a řekne něco o tom, že *jsme*

vybudovali společnost, v níž pubertální holky bez mrknutí oka vyžadují kabelky z Prady.

Tady se nacházíme, říká, *v téhle pozdně kapitalistické postpostmoderní dekadenci, ve zvráceném světě, kde jižní polokouli pustoší hladomor, války a chaos, zatímco globální elita na severu hromadí jmění, kvůli němuž obyčejní lidi ze západních zemí očekávají životní styl, který by vyžadoval dvacet zeměkoulí, aby to stačilo pro všechny.*

Jenže žádná politická analýza, žádná marxistická přednáška mě nedokáže zbavit studu, že se naše čtrnáctiletá dcera chová jako holka z eskortní služby, že se naučila změkčit hlas, někdy mi zlehka položit ruku na rameno, když chce nejnovější značkové věci od nejnovější skupiny, když chce peníze na suši, když chce nové *módy* a *skiny* pro tu bezduchou hru, kterou právě hraje. Že moje dcera dokáže projevit něco, co se podobá lásce, jedině, doslova jedině, když v ruce držím platební kartu a pořizuju nové věci. Že mi zavolá nebo napíše jenom tehdy, když vyžaduje, aby příliv peněz, ta nepřetržitá teplá sprcha peněz, jak si podle mě nejspíš představuje naše hospodaření, mířila na ni.

Nejprve jsme se s ní snažili mluvit o empatii, o tom, co znamená být součástí rodiny, kde si musíme pomáhat a vzájemně se o sebe starat. Mluvili jsme o tom, že peníze nevznikají samy o sobě, pokoušeli jsme se ji přimět, aby uklízela, skládala prádlo, vynášela odpadky, sekala trávu, prostě cokoli, aby si nějakým způsobem vydělala peníze, které po nás chce. Někdy to pomohlo na týden nebo dva. Potom ji to přestalo bavit a začala zase škemrat, vyžadovat, manipulovat.

Pandemie postupně přecházela, pak se narodila Becka a najednou se všechno trochu zjednodušilo. Vrátily se hry,

večery u jídelního stolu, karty, hádanky. A Vilja doma začala usedat ke klavíru, na hodiny pochopitelně dávno nechodí, ale vezme si noty, které našla na internetu, a zpívá, smutné balady v jednoduchých mollových akordech. Má krásný hlas, trochu teskně monotónní, a písničky zpívá v úplně špatné tónině, jako by vůbec neslyšela klavír, hodiny a hodiny melancholického, falešného zpěvu.

Jen občas, jeden verš, jeden refrén tu a tam intonuje a ladí s akordy, stává se to čistě náhodou, rozdíl zřejmě vůbec nevnímá, ale když jsme s Carolou ve stejné místnosti, podíváme se na sebe, jako bychom byli udiveni tím, že jsme se náhle ocitli ve stavu dokonalé harmonie, záblesk em toho, jaká by mohla být, jaká by měla být naše rodina.

Přestaneme se hádat a chvíli hledáme náplast, až si uvědomíme, že jsme lékárničku nechali v autě. Becka má opět hlad, vezmu termosku s horkou vodou a plechovku se sypkou směsí a namíchám láhev umělého mléka, krmím ji, jak nejlíp to s respirátorem jde. Carola z přebalovací tašky vyndá vlhčené ubrousky a podaří se jí okolí rány mezi Zackovými prsty očistit. Z tašek vylovíme ponožku a natáhneme mu ji, pak může jít, s žabkou na zdravé a pouze s ponožkou na poraněné noze, ale kulhá, pláče, bolí ho to.

Opírá se o matku, o kočárek, o mě, jdeme čím dál pomaleji, zkouší chodit po patách, jenže asfalt je horký a skrz ponožku ho pálí. Nakonec poprosí, jestli bych ho nevzal na koně, a já ho posadím na svůj batoh, on sám má pořád na zádech svůj batůžek se Spidermanem. Už to musí být spoustu let, co jsem nosil nějaké dítě na ramenou, a několik minut mi to připadá krásné, dokud mě nerozbolí klíční kost a zátylek, a po další chvíli na

rozpáleném slunci na mě stéká jeho pot a mísí se s mým, ramena mě tlačí, v zátylku mám jeho zpocená třísla, pokaždé když mi vlhkýma ručkama stiskne ohryzek nebo mě zatahá za vlasy, zabolí to, a navíc ta věčná otázka *jak je to ještě daleko jak je to ještě daleko jak je to ještě daleko.*

Cedule je nejprve jenom modrá skvrna, poloviçatý příslib hlasů, nemluvných mužů ve žlutých reflexních vestách a lékárničky pro Zackův prst, záchodu a možná hrnku kávy, panebože, snad budou mít kávu, velké termosky plné kafe a k tomu koláčky, které dodali skauti nebo komunitní spolek. Skvrna se blíží a na mučivý okamžik si myslím, že je na ní číslo osm, ale pak zjistím, že to je vážně pravda, že je tam napsáno ÖSTBJÖRKA 3, takže brzy dorazíme do bájné Östbjörky. Ve chvíli, kdy dojdeme k ceduli, zahlídneme auto, jede proti nám, bílý kombík mířící vysokou rychlostí opačným směrem.

Je to první auto, které vidíme, a všichni se zastavíme, opatrně sundám Zacka z ramen a mávám, Carola mává, auto zjevně nehodlá zpomalit, tak vstoupím do silnice. Na hořký, dusivý okamžik to vypadá, že mě řidič vůbec neregistruje, až pak rychle zabrzdí, ale nezastaví úplně, a okýnko se na pár centimetrů stáhne. Sedí tam muž v mém věku, má motorkářský knír, prošedivělé světlé vlasy svázané do culíku, je do půl těla nahý, paže mu pokrývá tetování, vedle něj zahlídnu mladší tmavovlasou ženu s dredy a moderními slunečními brýlemi. Zevnitř hraje rádio, napjatý a suchý, přesto jistým způsobem hladový tón nějakého celostátního média, které informuje o velké události, o tom, že *úřady varují* a *nemají pod kontrolou* a *osoby, které se nacházejí v okolí*.

„Vyjel jsem pozdě v noci," řekne chlap tenkým hlasem a zakrývá si rukou nos a pusu. „Z Jämtlandu. Je to příšernej chaos."

Auto dál popojíždí, já běžím vedle řidiče a ukážu na Östbjörku.

„Jak to vypadalo tam?"

„Nikde ani noha. Tady už asi jenom lítají vodní bombardéry. Je to hroznej skandál, že Švédsko nemá svoje letadla. Jedeme do Rättviku, nic jinýho nás nezajímá."

„Nám nenastartovalo auto." Za bezmoc v hlase se stydím tak, že se chci schoulit do klubíčka. „Máme malý miminko."

On jenom zavrtí hlavou.

„Dostaňte se co nejrychleji do Rättviku."

Slyším, jak žena vedle něj zašeptá *Micke*, a pak se okýnko zavře, auto zrychlí a vyrazí pryč.

Bílá toyota. Vzpomínám si, že jsem se na takové auto díval, než jsem se rozhodl pro BMW, připadalo mi víc, nevím, asi dospělejší. *Co říkali?* Carola na mě volá, běžím k ní, její výraz pod maskou připomíná zkamenělý otazník.

„Jedou do Rättviku, bylo…"

„Ale jak to vypadalo v Östbjörce? Nějaká pomoc?"

„Nevím… prý tam nebyla *nikde ani noha*…"

Blížím se, všimnu si, že Carola skoro pláče. Hlas má pronikavý, Zack se k ní tiskne, nebo se možná ona tiskne k Zackovi, vedle nich stojí Vilja s kočárkem.

„A byly tam hasičský auta? Podávají tam nějaký informace?"

„Já nevím."

„Ty ses nezeptal?"

Znovu ten zklamaný, obviňující výraz.

„Hele, otáčejí se," ukáže Vilja.

Bílá toyota se obrátí do protisměru a rychle jede k nám, prudce zabrzdí, žena vystoupí, i když motor pořád běží, vidím, že je těhotná, má těhotenské šaty s velkými květy a na nohou holínky.

„Poslyšte, můžeme vzít to miminko," řekne, obličej si omotala šátkem a šmrncovní brýle posunula na čelo a dívá se na nás očima, které se lesknou ušlechtilostí. „To je v pohodě, to miminko vezmeme."

Nikdo nic neříká.

Carola stojí jako zkamenělá.

„Můžeme vzít to miminko," zopakuje žena. „Micke? Že jo, Micke?"

On opět stáhne okýnko, naštvaně se na mě podívá, vyštěkne nabídku.

„Jasně. To mimino vzít můžeme, jestli chcete."

„Ale my jdeme..." Carola chabě pokyne směrem k Östbjörce. „Tam by přece..."

„Tam hoří," přeruší ji Micke. „Celá oblast hoří. Nemůžete tu zůstat."

Nepřemýšlím, dojdu ke kočárku a zvednu Becku, její měkké tělíčko na mé kůži, spící, hebká tvářička, podám ji Carole, zašeptám *jeď, pro jistotu, my to zvládneme*, ale když vykročí k autu, Micke řekne *tak počkat, jenom to mimčo* a Carola ztuhne.

Nebe zešedlo. Šeď přichází ze všech stran, matný, vířící šedý opar, který se na nás pomalu snáší. Vzduch je suchý, špinavý, pod maskou pálí.

„Můžu ji vzít na klín," vzlykne žena, pláče, má odřená kolena, krev jí stekla na lýtka, natahuje ruce k Bece, „sa-

kra, prosím“, hlas sílí, proniká šátkem, „na mě se můžete spolehnout, nenechám miminko tady na silnici, říkala jsem to Mickemu, to nemůžeme, do háje, to se nesmí, pak už bysme nebyli lidi“.

Carola tiskne Becku k sobě, lehce ji kolébá, vrtí hlavou, po tvářích jí tečou slzy, je hrozné vedro, něco zakřičí, ta žena něco zakřičí, Carola zakřičí na ni.

„Hele, kámo,“ řeknu Mickemu a stoupnu si blízko k jeho okýnku, dívám se na něj, má pod rtem žvýkací tabák, schovaný pod tím hipsterským knírkem, je to vidět jenom zblízka. „Tohle se přece dá vyřešit. Nemohli bysme se prostě všichni vmáčknout do kufru?“

Micke neodpoví, jen na mě zírá, já se nahnu, podívám se do auta, na zadních sedadlech sedí dva blonďatí kluci v plavkách, oči mají vykulené a na klíně mají každý svůj tablet.

„Ahoj, mládeži, to by bylo super, kdybysme se s váma mohli svézt,“ pronesu hlasem, který, jak doufám, zní vřele a mile.

„Potkali jsme už jednu rodinu, před chvílí,“ Mickeho hlas zní trochu vyzráleji. „Praskla jim pneumatika. Říkal to samý, vážně je neuvěřitelný, že nemáme vlastní vodní bombardéry.“

Žena gestikuluje, říká něco o kouři, ukazuje mezi stromy, Carola znovu vrtí hlavou.

„Akorát neměli mimino,“ pokračuje muž. „Vy mimčo máte. Tak jsme to otočili a vrátili se. Ale ne proto, abysme se tu dohadovali.“

Sevře pevněji volant. Po špinavém obličeji přelétne ošklivý výraz, oči mu začínají z kouře slzet.

Žena se opět posadí dopředu, zlostně kouká před sebe.

„Prosím," řeknu. „Do kufru."

Micke se podívá na ženu.

„Je plnej věcí."

„Prosím, buďte tak hodní."

„My jsme hodní," zasyčí žena a setře si dlaní slzy, přepnula z ušlechtilosti do vzteku, „jsme příšerně hodní."

Micke se podrbe v podpaží se zrzavě světlými chlupy, těká pohledem. Pochopím, že takhle ten pár funguje, ona je náladová a impulzivní, on klidný a nerozhodný, doplňují se.

„Anno, ještě bysme mohli..."

„My jsme se vrátili a vy se teď tady s náma vybavujete, to přece není normální, že můžete být tak hrozní sobci!"

Doplňují se a nakonec je to ona, kdo rozhoduje, a teď se rozhodla.

Ruka na mém pase. Hlas za mnou.

Tati.

Za mnou stojí Vilja. Drží za ruku Zacka, ten brečí, kašle skrz respirátor, *nepřemýšlej a udělej to*, sevřu ho v náruči jako velkého teplého tuleně, čelo má zarudlé a leskne se mu potem, obrátím se k autu.

„Můj syn má astma!" řeknu hlasitě klukům na zadních sedadlech, tónem, který snad nikdo nezpochybní, „v tomhle vzduchu už dlouho nevydrží!" Oni se skrčí a podívají se na rodiče, pak jeden naprosto automaticky otevře dveře — *Assare!* sykne žena —, ale dveře jsou už otevřené, rozrazím je dokořán a posadím Zacka na sedadlo, strčím ho mezi ostatní dětská těla, nahnu se do auta a uvnitř je chládek, čistý vzduch. Měkce Zacka políbím na čelo, nasaju přitom

vůni kouře, špíny a citrusového šamponu od jezera a temných roků, které se vtěsnaly do tohohle okamžiku, a zabouchnu dveře, Zack křičí *tati*, zamumlám na Mickeho *tak jeď*, ten přikývne, řekne *Rättvik* a v očích se mu zablýskne bratrské pochopení, otočí kola, rychle couvá, skoro vjede do křoví, znovu otočí kola a opět zavolá *Rättvik*, zní to uvolněně, jako by jméno městečka v Dalarně přimělo všechny naše starosti, aby se vytratily, auto vystartuje a pak zmizí.

Carola drží v náruči Becku, zavře oči, zaboří nos do dětského zátylku, mumlá *vypadali, že jsou hodní, že jo, vypadali, že jsou hodní, že jo, miláčku, že vypadali, že jsou hodní, ach, moje zlatíčko, miláčku, miláčku*.

Od chvíle, co se auto poprvé objevilo, neuplynulo ani pět minut. Spiderman zůstal ležet na asfaltu vedle cedule. *ÖSTBJÖRKA 3.*

„Lana Del Rey," zamručí Vilja do prázdného horka, upraví si popruhy a pak si nasadí bratrův batoh. „Lana Del Rey."

*

Dům v Thajsku. Tak to všechno začalo. Dům s velkoplošnou televizí a tělocvičnou s běžeckým pásem a rotopedem a vlastním bazénem s tyrkysovou vodou.

Jdeme do Östbjörky a já už v duchu začínám vysvětlovat, protože vím, že tohle budu muset vysvětlit: jak je možný, že inteligentní, spolehlivý člověk jako já se ocitl v téhle situaci, ať se stane cokoli, budete se ptát, jak je, sakra, možný, že jsem to léto, kdy hořely kraje Dalarna, Jämtland a Härjedalen, zůstal s rodinou v opuštěném domě severně od jezera Siljan.

Narodila se Becka, řeknu nejlepší kamarádce své ženy na pohřbu. *Byli jsme šťastní, naše třetí dítě a taky poslední, chtěli jsme to pojmout opravdu výjimečně, proto jsme se rozhodli, že mateřskou dovolenou strávíme v zahraničí, a Thajsko je přece pro děti úplně skvělé.* Prostý raut v italském stylu s červeným vínem z Toskánska, kostel s obílenými zdmi, v Östersunu, na Gotlandu, něco takového, *Carola si to moc přála, byla moc šťastná*, její kamarádka v černých šatech a s očima namalovanýma voděodolnou tužkou je vysoká, hezká a obviňující, *půl roku na pláži, to byl její sen, chtěl jsem jí ho splnit*.

Tři kilometry do Östbjörky jdeme hodinu, Carolu z přebalovací a Ikea tašky rozbolí záda, musíme každou chvíli zastavovat a zvedat Becku, která už nechce být v kočárku, křičí, zkouší si strhnout respirátor. Měli bychom jí připravit láhev, ale to bychom u silnice proseděli celou věčnost.

Jakmile dorazíme k prvnímu domu s jednoduchou cihlovou zdí, na kufru se rozbije kolečko. Na zahradě chalupy je domeček na hraní, rozbitá fotbalová branka, trampolína téměř pohlcená plevelem rostoucím v jejím stínu. Visí tu cedule popsaná červenou malířskou barvou, která na sluníčku zčernala:

BLEŠÍ TRH ČERSTVÉ BRAMBORY.

Vilja zakleje, zvedne kufr a prohlíží ho, plast praskl, kufr není vyrobený pro dlouhé chození po nerovných asfaltových cestách, *levnej šmejd*, zasyčím a totálně vytočený odtáhnu kufr na prázdný pozemek, otevřu dveře domečku na hraní — je v něm teplo jako v sauně, voní tu syrové dřevo, větve a listí, na zemi leží pastelové porcelánové nádobíčko, balíček kondomů, hromada obrázkových knih nabobtnalých vlhkostí — a kufr hodím dovnitř.

„Pak ho najdeme," vysvětlím. „Až se všechno uklidní."

Protože Thajsko už není zrovna levné, řeknu pojišťovně. *Cesta, školné pro děti, všechna očkování, pěkně se to rozjelo. A pak jsme chtěli mít dům s pořádnými samostatnými pokoji pro obě děti, s vlastním bazénem, dobrou kuchyní, nově zařízený, neopotřebovaný a blízko pláže, po znovuotevření tam teď všude staví Číňani a ti vědí, jak si nechat zaplatit, pro ty podělané oligarchy se z airbnb stala tiskárna na peníze.*

Östbjörku tvoří jedna autobusová zastávka, dvě křižovatky, pár opuštěných vilek a trávník se zahnědlou svatojánskou májkou. Je tady točna s velkou vývěskou, zoufale po ní přejíždím pohledem, ale stojí tam jenom *Zákaz zalévání Výroční schůze svazu chalupářů Čtyřkolka — cena dohodou Kåre 070-85 58 23 45 Kácení stromů Pořiďte si vysokorychlostní připojení přes optický kabel s DalaEnergi Hezké březové dříví.*

Jsou zde patrné stopy po terénních vozech, stojí tu opuštěný vozík, kde se válí dvoje špinavé montérky a vedle nich v rohu leží několik dek a taška ze supermarketu Ica se dvěma láhvemi s vodou a balíčkem sušenek Marie, vodu vezmeme, ale keksy tam necháme.

Pronajmout dům během podzimu byla samozřejmost, vysvětlím sousedům. *Tak to dělají všichni, kdo bydlí v zahraničí, dneska už si málokdo může dovolit dvojí bydlení. Ale říkali jsme si, že pronájem nabídneme klidně už v létě, abysme si trošku přilepšili.*

Najdeme stín pod borovicí a vyměníme Bece plenku plnou mazlavých, hnědožlutých, štiplavě páchnoucích hovínek. Na otření Becky spotřebujeme spoustu vlhčených

ubrousků. Vilja všechno zkušeně zabalí a vydá se mezi chaty hledat popelnici, já na ni chci zavolat, aby se na to vykašlala, ať to prostě nechá ležet, ale zarazím se a mlčím.

A nikdy není problém odjet přes léto pryč, řeknu svým přátelům, *nejprve k sestře v Bohusläänu na slunovrat, POTOM dolů do Båstadu, kde mají Niklas a Petra prázdný dům, vlastně hrozně luxusní, PAK pojedu s rodinou do Cannes, protože firma tam během filmového festivalu pronajala celý barák, kde je dost místa, POTOM se bude vdávat Carolina sestřenice na nějaké vinici v Oregonu, takže pojede celá rodina, tchyně nám rezervovala kouzelný penzion u pláže a se snídaní, zůstaneme dva týdny, vážně paráda, a PAK nejspíš vyrazíme autem pod stan do Norska, protože to jsme vždycky chtěli, ale v létě jsme nikdy neměli čas nebo jsme nemohli.*

Carola krmí z láhve Becku a druhou rukou si tiskne k uchu telefon. Rozhodl jsem, že telefony budeme šetřit a používat vždycky jenom jeden, Carola musela půl hodiny čekat, až na ni přijde řada. Vejdu na zahradu, není tak zpustlá jako ta s domečkem na hraní, někdo tu vytrhal plevel, pod jedním stromem stojí žebřík a na jeho nejvyšším stupni leží zahradnické nůžky, na šňůře visí roztřepené džínové šortky, ani nevím proč, ale dojdu k nim a rukou zkusím, jestli jsou suché. Ozve se Carolin napjatý a pronikavý hlas.

„Haló? Haló? Slyšíte mě?“

Vyběhnu ze zahrady a zamířím k borovici, Carola stojí v pozoru, Becku položila na zem a volnou rukou si zakrývá druhé ucho, tvář má staženou, jako by chtěla vytěsnit všechno, co by mohlo narušit tenhle životně důležitý hovor, sundala si masku, aby jí bylo líp rozumět.

„Slyšíte… ano, haló, jmenuju se Carola von der Eschová a jsem s rodinou v Östbjörce, máme s sebou miminko, nestartuje nám auto, jsme v Östbjörce, haló! Řekli jste nám, že máme dorazit do Östbjörky, jenže tady nikdo není."

Posadím se do vyschlé, ostré trávy, zvednu Becku a přivinu ji k sobě. Ve špíně pokrývající její obličej zůstaly světlé pruhy po slzách a hlenech, políbím její měkkou, buclatou tvářičku a ucítím sladkou chuť.

Hlas pronikající ze sluchátka patří nějaké ženě, mluví mile, slova neslyším, ale melodie je tázavá.

„Ano… ne?" Carola si odkašle, utře si slzící oči. „Takže, viděli jsme jen jedno, byla v něm rodina, vzali s sebou našeho chlapce, ale jinak… Cože? U Ovanmyry? Ale to je pět kilometrů."

Hlas na druhém konci něco vysvětluje, Carola se zasměje, je to sžíravý, nepříjemný smích, který jsem během našich dvaceti společných let slyšel možná čtyřikrát.

„A můžu se zeptat, jak tedy určujete priority? Když nemůžete… My tu ale máme čtyřměsíční miminko!"

Hlas v telefonu se změní, mluví rychleji, formálněji, chce to ukončit.

„Tak, sakra, prosím," žadoní Carola a dívá se na Becku a já musím potlačit nutkání štípnout ji pořádně do stehna, aby začala křičet, možná by to zabralo, kdyby žena na druhé lince slyšela dítě křičící v pozadí, ale Becka nepláče, jenom občas zakašle, leží a dívá se na mě zarudlýma očima a Carola prosí a škemrá, ale hlas utichá, až nakonec úplně umlkne.

Carola pohlédne na displej, jako by kousal.

„Říkala, že se odsud musíme dostat sami," zamručí. „Že jsme tu měli být včera, když probíhala evakuace. Že hasiči